

Kort i rocken. Höstrybsplanta med karakteristiskt kort rothals. Bra mot isiga vindar – mindre bra vid stående vatten.

Höstrybs på G. Förvånansvärt kraftiga höstrybsplantor trots den sena sådden, konstaterar Christina Birger, Snapparp i Skåne.

Höstrybs i sista sekunden

40 hektar höstrybs odlas i år på Snapparp strax söder om Svedala i Skåne. Hösten 2004 var besvärlig och till slut var höstrybs det tappra alternativet att bibehålla gårdens behov av höstoljeväxter. Avbrottsgrödorna är viktiga men våroljeväxter på de styva lerorna gör sig icke besvär.

Text och foto: Hans Jonsson, Svensk Frötidning

Att dela med sig av sina erfarenheter. Att berätta för kollegor om

tankar och idéer som ligger bakom odling och företagande – det är helt centrala inslag för lantbrukets utveckling.

Svensk Frötidning har de senaste åren tack vare öppna och initiativrika lantbrukare kunnat berätta om hur man på olika sätt hanterar höstsådd av oljeväxter. Då menar vi inte den självklara och enkla sådden, som går som på räls, utan det handlar om de knepiga lägena. Då, när det är dags att tänka till och försöka få till det bästa möjliga av en besvärlig situation.

Knepig höst 2004

I höstas uppstod ett sådant läge på Snapparp, belägen cirka femton kilometer norr om Trelleborg, men ändå långt bort från Söderslättens bördiga mylla. Vedermödorna resulterade till slut i att 40 hektar höstrybs såddes den 18 september 2004. Kanske den största och senast sådda höstrybsodlingen i Skåne på många, många år.

Tillsammans med 22 hektar höstraps kom man upp i drygt 60 hektar höstoljeväxter, en sjättedel av den brukade arealen på 365 hektar.

Vi låter Christina Birger, som driver Snapparp berätta:

- Hösten var knepig. Vi hade malkorn med grönskott och kvalitetsvete med hotande falltalsproblem. För att vara säkra på åtminstone en mindre del höstoljeväxter, tog vi ett skifte Tarso extra tidigt och fick i 22 hektar höstraps i normal tid.

När så kornet äntligen kunde tröskas så närmade man sig mitten av september. Att man då ändå hade tankar på höstoljeväxter beror på behovet av höstsådda avbrottsgrödor.

- Vår oljeväxter är i princip omöjliga att etablera på våra lerjordar och eftersom vi inte har några sockerbeter så är höstoljeväxterna nästan vår enda chans till en högkvalitativ avbrottsgröda, berättar Christina Birger.

Intensivodlad höstrybs

Man bestämde sig för att chansna på höstrybs. I trängda lägen finns det två principiellt skilda vägar att gå: extensiv odling eller full satsning på att göra bästa möjliga av situationen. Christina Birger valde sistnämnda väg. Fältet plöjdes och bearbetades ordentligt till fin mylla – kanske bitvis lite för fin. Den nya höstrybssorten Largo såddes med 8 kilo per hektar. Vid uppkomsten utfördes en ogräsbekämpning med 1,25 liter per hektar Butisan.

- Min tanke bakom ogräsbekämpningen var att på våren kommer höstrybsplantorna antagligen vara små och svaga och blir det en utdragen vår så kan ett frodigt ogräsbestånd bli förödande för höstrybsens chans att utveckla sig – trots att den anses som snabb och konkurrenskraftig, menar Christina Birger.

Nu skriver vi den 30 mars och en titt på fältet och plantorna visar ömsom vin, ömsom vatten... Mindre delar av fältet där plantorna är små och det stått mycket vatten,

kan man döma ut redan idag. Andra delar ser mycket bra ut med fina lågvuxna och kraftiga plantor. Inte minst med tanke på tillväxtbetingelserna.

Kärvt lokalklimat

Till saken hör att fälten kring Snapparp har ett ganska speciellt lokalklimat. De ligger på böljande höjder med milsvid utsikt över sydvästra Skåne, hårt utsatta för väder och vind. Vid torra, torrare än omgivningen, vid regn blötare och vid kyla har man mer snö som ligger kvar längre än på fält bara någon kilometer bort.

Således: sådden följdes av torra, som följdes av 50 mm. regn över en helg, en månad efter sådd. Även vintern blev regnig vilket fick till följd att det tidvis stått en hel del vatten i ytan. Höstrybsen med sin låga tillväxtpunkt är som bekant extra känslig för stående vatten. Slutligen slog kung Bore till med ett rejält snötäcke på 40-50 cm som regnade bort på några dagar i mitten av mars.

Att det överhuvudtaget finns ett bestånd att satsa på inför 2005 får ses som ett tecken på höstrybsens

styrka att klara svåra betingelser.

- Jag insåg givetvis från början att det var ett stort risktagande och en chansning att satsa på höstrybsen, men ibland måste man spänna bågen lite extra för att nå sina mål, säger Christina Birger medryckande.

Och målet är att kunna ta nytta av höstoljeväxternas alla positiva egenskaper för att nå en omväxlande och högkvalitativ odling.

Inte första utmaningen

Nu är det så att Christina Birger så att säga "har varit med förr", och ställts inför utmaningar av alla de slag. Och provat på en hel mängd med verksamheter. Några axplock: en tid som "lantbruksambassadör", organiserandet av skolbesök på lantbruk, smidesverksamhet, informationsverksamhet, produktion av agronomiskt lexikon för journalister och "stadsbor", lantbrukskonsulent i Stockholms län och nu senast, i skrivande stund, nominerad för en plats i Svenska Lantmännens styrelse.

Och på toppen av detta: 40 hektar skånsk höstrybs ■

Fakta

GÅRD: Snapparp

BELÄGEN: 5 kilometer söder om Svedala i Skåne

AREAL: 300 hektar.

TOTAL BRUKAD AREAL: Snapparp, plus ytterligare arrende och en gård i Uppland omfattar totalt drygt 500 hektar.

BRUKARE: Christina Birger, lantmästare -84

VÄXTFÖLJD: Höstvetete – höstvetete – höstvetete – korn/EU-träda – höstraps. Kan komma att revideras.

JORDART: Huvudsakligen styva lerjordar

HISTORIA: Snapparp omnämns redan på 1300-talet. Enligt sägen kommer namnet av att här hade snapphanarna sin sydligaste utpost där de kunde söka skydd i de skogsbeklädda omgivningarna. Dessutom lär en av de tidigare ägarna av släkten Bager återuppstå vid fullmåne körandes med sin getabock och sprida skräck i omgivningarna... Och så har vi blodboken, som har egenheten att om man kapar en av dess grenar, då får man utså synnerliga obehagligheter av värsta slag. Men det är som det heter - en annan historia.

